

Історія України

Рівень стандарту

Тема. Голодомор 1932—1933 рр.

Мета: навчити учнів опрацьовувати історичні джерела (усні свідчення, документи та фото) з тем “розкуркулення”, колективізації, спротиву геноциду в УССР у 1930-х рр. та механізму здійснення Голодомору-геноциду.

Основні терміни та поняття: Голодомор, геноцид, “розкуркулення”, колективізація, колгосп, спротив геноциду, “Закон про 5 колосків”, буксирні бригади, хлібозаготівлі, торгсін, “чорні дошки”.

Особистості: Гарет Джонс, Александр Вінербергер, Олександра Радченко, Іван Мотлох.

Основні дати: 1932—1933 рр. — Голодомор; четверта субота листопада кожного року — в Україні День пам'яті жертв Голодомору, січень 1930 — початок кампанії “ліквідації куркуля як класу”; 7 серпня 1932 року — “Закон про 5 колосків”, 18 листопада 1932 — постанова “Про посилення заходів з хлібозаготівель”, 22 січня 1933 — заборона виїзду за межі України; 28 листопада 2006 — “Закон про Голодомор 1932-1933 рр.”.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: роздатковий матеріал (витяги з документів, фотографії, плакати), відеосвідчення, карти (розселення українців, територія Голодомору, повстань), підручник, комп'ютерна техніка, мультимедійний проектор, дошка.

Структура уроку:

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Голодомор — геноцид українського нації;

2. Презентація мініпроектів груп “Колективізація та розкуркулення” і “Спротив геноциду”;

3. Пояснення окремих складових механізму здійснення Голодомору (план хлібозаготівель, “Закон про 5 колосків”, буксирні бригади, постанова «Про заходи щодо посилення хлібозаготівель», режим “чорних дощок”);

4. Презентація мініпроектів груп “Шляхи виживання” та “Незнищеність пам'яті”.

IV. Закріплення нових знань, умінь та навичок учнів.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ (2-3 хв.)

За тиждень до уроку учні діляться на чотири групи та отримують відповідні матеріали для опрацювання і підготовки мініпроектів (перейдіть за посиланням – <https://cutt.ly/tTeVKPZ>). Всі учасники групи, що підготувала мініпроект, отримують базову оцінку 7. Група, що презентує мініпроект, готує одне питання до інших груп, за це кожен учасник додатково отримує по 1 балу за одне запитання та відповідно по 1 балу за кожну відповідь (максимально можна набрати 4 бали). Тобто, кожен може отримати 11 балів. Якщо група не може дати відповідь на питання, будь-хто з учнів з інших груп, що дає правильну відповідь, отримує додатковий бал. Після завершення презентацій вчитель ставить дискусійне питання до усіх і той, хто дасть аргументовану відповідь, отримує 12 балів.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ (5 хв.)

Перевірку рекомендуємо провести за допомогою інтерактивного тесту. За бажанням учителя перевірка може відбутися у формі опитування.

Питання для перевірки:

Яка частина українців УССР проживала в селах?

- 50%;
- 30%;
- 80%.

Якими були результати НЕПу в сільському господарстві?

- добробут українців зростає, покращується постачання продуктів;
- більшість українців стає біднішими, продуктивність сільського господарства падає.

Яким було ставлення до українських селян з боку комуністичного тоталітарного режиму?

- як до основного виробника, на якому тримається економіка ССРС;
- як до перешкоди на шляху до будівництва комунізму.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Розповідь учителя (5 хв.)

Сьогодні ми з вами ознайомимось з передумовами, причинами та механізмом здійснення Голодомору.

Голодомор - це власна назва злочину геноциду, вчиненого в 1932–1933 рр. комуністичним тоталітарним режимом проти української нації в Україні та проти українських етнічних груп за межами України на українських етномовних територіях і в місцях компактного проживання українців в межах СРСР. Через штучність і масовість злочин отримав назву «Голодомор» (від слів голод і мор).

Законом України «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», який було прийнято 28 листопада 2006 року, Голодомор визнано геноцидом українського народу. Геноцид – це дії вчинені з наміром знищити повністю або частково, будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку.

Перейдімо до презентації ваших проєктів.

2. Презентація мініпроєктів - 12 хв.

Група І. Колективізація та розкуркулення (4 хв.)

Рекомендаційні матеріали для ознайомлення та використання під час підготовки мініпроєктів: перейдіть за посиланням – <https://cutt.ly/ITwo3hK>

Сесія “питання-відповіді” (по 1 питанню від кожної команди) (4 хв.)

Група ІІ. Спротив геноциду (4 хв.)

Рекомендаційні матеріали для ознайомлення та використання під час підготовки мініпроєктів: перейдіть за посиланням – <https://cutt.ly/PTwptxz>

Сесія “питання-відповіді” (по 1 питанню від кожної команди) (4 хв.)

3. Розповідь вчителя (5 хв.)

Для того, щоб упокорити українців та зламати опір політиці комуністичного режиму, 6 липня 1932 р. було затверджено план хлібозаготівель – це фіксована частина зерна, яку потрібно було здати державі. План становив 356 млн пудів (майже 6 млн тонн) і був настільки високим, що фактично все збіжжя з колгоспів та приватних господарств конфісковувалось.

Наступним кроком стало затвердження 7 серпня 1932 року постанови «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперацій і зміцнення суспільної власності», що в народі дістала назву «Закон про 5 колосків». Відповідно до цієї постанови колгоспне майно оголошувалось державним. Українцям не

дозволялось підбирати з поля залишки після збору урожаю, це розцінювалось як розкрадання державної власності і каралось конфіскацією всього майна та позбавленням волі на 10 років або розстрілом. Під його дію потрапили тисячі українців, серед яких були навіть діти, які попри заборону підбирали колоски та зернята.

У кожному селі було створено «буксирні бригади» з 3-5 осіб, які на чолі з присланим з Росії уповноваженим вишукували і вилучали заховані продукти, навіть найменш придатні для харчування. Вони витрушували останню їжу з горщиків, глечиків, шукали її в печі, колодязі, забирали все до крихти, розвалювали стіни, виламували сволоки, перекопували городи і подвір'я, викидали українців з власних хат, забирали одяг.

Хлібозаготівлі набули форми масового карально-репресивного спрямування. Так, 18 листопада 1932 р. було видано постанову «Про заходи по посиленню хлібозаготівель», яка передбачала:

- зобов'язати місцевих керівників виконати планові завдання до 1 січня, а утворення насінневих фондів до 15 січня 1933 р.;
- перевірити запаси колгоспів, вилучити наявне у них зерно з перерахуванням у фонд хлібозаготівель;
- заборонити видачі будь-яких натуральних авансів по всіх колгоспах, що «незадовільно виконують плани хлібозаготівель»;
- повернути розданий хліб, щоб спрямувати його на виконання плану хлібозаготівель;
- вилучити в окремих колгоспників та одноосібників хліб;
- заносити на «ЧОРНУ ДОШКУ» колгоспи чи населені пункти, що не виконують план чи чинять спротив (режим «чорних дощок» означав повну блокаду території озброєними загонами на термін від кількох тижнів - до кількох місяців; з населеного пункту чи колгоспу вивозилися усі запаси продуктів, покидати цю територію було заборонено).

4. Презентація мініпроєктів (12 хв.)

Група III. Шляхи виживання (4 хв.)

Рекомендаційні матеріали для ознайомлення та використання під час підготовки мініпроєктів: перейдіть за посиланням – <https://cutt.ly/kTwagn8>

Сесія “питання-відповіді” (по 1 питанню від кожної команди) (4 хв.)

Група IV. Незнищеність пам'яті (4 хв.)

Рекомендаційні матеріали для ознайомлення та використання під час підготовки мініпроектів: перейдіть за посиланням – <https://cutt.ly/ATwaIY0>

Сесія “питання-відповіді” (по 1 питанню від кожної команди) (4 хв.)

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК УЧНІВ

Питання для обговорення (на 12 балів):

“Як запобігти повторенню такого злочину, як Голодомор-геноцид, у майбутньому?”

V. ПІДСУМОК УРОКУ

Отже, ми ознайомилися із передумовами та перебігом геноциду 1932-1933 рр., а також дізналися про способи виживання та збереження правди про Голодомор. Колективізація і розкуркулення стали підготовчим етапом до вчинення масштабного злочину проти української нації. Комуністичний тоталітарний режим знищував незалежних українців-господарів — було ліквідовано більше 353 тис. господарств, близько 150 тис. осіб було вислано за межі України. Українці чинили спротив діям режиму, організовували повстання, за один лише 1930 р. такий виступів нарахували більше 4 тис. Видаючи офіційні постанови та розпорядження (план хлібозаготівель, “Закон про п'ять колосків”, постанова від 18 листопада 1932 р. тощо), комуністи створили умови, направлені на знищення українців. Попри те, що комуністичний тоталітарний режим ретельно приховував та перекручував інформацію про Голодомор, таким людям як Гарет Джонс, Александр Вінербергер, Олександра Радченко та іншим вдалося зберегти правду про злочин геноциду. Сьогодні більшість українських родин знають про Голодомор з розповідей свідків Голодомору.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (1 хв.)

Опрацювати відповідний матеріал підручника.